

De Hondsrug
UNESCO Global Geopark

Van alle tijden ...



JAARVERSLAG 2023



VOORWOORD

Van alle tijden ...

Voor u ligt het jaarverslag van het De Hondsrug UNESCO Global Geopark van het jaar 2023.

Als nieuwe bestuursvoorzitter en manager willen we allereerst onze voorgangers Jacob Bruintjes en Cathrien Posthumus enorm bedanken voor de inzet en het enthousiasme dat zij de afgelopen jaren in het Geopark hebben gestopt. Mede dankzij hun inspanningen staat er nu een mooie stichting waarmee wij verder kunnen bouwen richting de toekomst.

En dat bouwen richting de toekomst doen we natuurlijk samen met al onze gebiedspartners, stakeholders en iedereen die zich inzet voor het beleven, bewustmaken, benutten en behouden van het Hondsruggebied. En daar kunnen we samen trots op zijn!

*Manager Jasper Tomesen:
"Je moet nooit bang zijn om
zelf de schop ter hand te
nemen en vieze handen te
krijgen. Zo bouw je aan je
dromen!"*



2023 Was in alle opzichten een jaar van verandering... diverse wisselingen in de wacht, een nieuwe focus nadat tal van grote projecten succesvol afgerond zijn en natuurlijk een nieuwe oriëntatie op onze missie/visie. En dan hebben we het nog niet eens over alle veranderingen in de samenleving en het gebied. Soms best een beetje spannend en onzeker, maar altijd ontstaat er ruimte voor nieuwe kansen en mogelijkheden.

In dat opzicht is er een hele mooie relatie met de geologie van de Hondsrug: alles is altijd in beweging en aan verandering onderhevig. Het voelt alsof we aan de vooravond van een nieuw geologisch tijdperk staan. Er gaan zeker dingen veranderen en we weten nog niet hoe het er allemaal uit gaat zien. Wat we wel weten is dat onze historie en het bestaande landschap als basis dient voor wat er gaat komen. Verandering gaat (meestal) geleidelijk maar gestaag. Zo is het altijd al geweest en zal het altijd zijn.

We willen via deze weg iedereen hartelijk bedanken voor zijn/haar bijdrage en we hebben er alle vertrouwen in dat we samen blijven bouwen aan dat prachtige stukje aarde dat wij de Hondsrug noemen!

In een jaarverslag kijk je voornamelijk terug op het jaar dat achter ons ligt; zo ook in dit verslag. Maar het geeft ook een eerste doorkijk naar de toekomst. Heel veel plezier met het lezen, maar kom vooral het gebied in het echt beleven...want daar draait het om!

Cees Bijl | Bestuursvoorzitter De Hondsrug UNESCO Global Geopark

Jasper Tomesen | Manager De Hondsrug UNESCO Global Geopark

INHOUD

Voorwoord	3	4. Educatie & Wetenschap	15	7. In de media	26
		- De Hondsrugacademie	15	- Social media	26
		- Geoparkweken	15	- Het Geopark op Radio en TV	26
1. De highlights van 2023	4	- Landschapsvisie Zuidelijke Hondsrug	17	- Gedrukte media	27
- Onthulling nieuw gezamenlijk informatiepaneel	4	- Geodiversity Day	17		
- Green Key samen met HBC	4	- Grondboringen tijdens Weekend van de Wetenschap	18	8. Sport Events	29
- Ambitieplan Duurzaam Toerisme Nationaal park Drentsche Aa	5	- Samenwerking NHL Stenden	18	- UNESCO Geopark Hondsrug Crosscircuit	29
- Wisselingen van de wacht	5	- Gastlessen op basisscholen	19	- Hondsrug Classic	29
2. Het Geopark: een landschap in beweging	8	5. Activiteiten & Projecten	20	9. Gebied in projecten en cijfers	31
- Het Masterplan	8	- Ontwikkeling Podwalk	20		
- Over de schouder kijken	8	- Monitoring routes en hotspots	20	10. Verkorte jaarrekening	32
- Missie/visie	9	- Nieuwe, tweede druk van het boekje Hünenweg/ Hondsrugpad	23		
- De mensen achter het verhaal	9	- Gezamenlijke bebording Nationaal Park Drentse Aa	23	11. De organisatie van het Geopark	34
				- Bestuur op 31-12-2023	34
3. Voortgang Activiteitenplan 2023	12			- Agendacommissie op 31-12-2023	34
- Aanbevelingen UNESCO	12	6. Netwerkorganisatie	24	- Wetenschappelijke commissie op 31-12-2023	34
- Organisatorisch	12	- Intensivering samenwerking Hunebedcentrum en Het Drents Landschap	24	- Geoparkbureau op 31-12-2023	35
- Programmalijn Beleven	12	- Nieuw hotspotbord onthuld op Buinerveld	24		
- Programmalijn Bewustmaken	13	- Global Geoparks Network conferentie Marrakesh	24	Colofon	35
- Programmalijn Benutten	13	- UNESCO	25		
- Programmalijn Behouden	13	- Megalithic Routes	25		
		- HHBC waardecheque voor educatie	25		
		- Samenwerking met Nationaal Park Drentsche Aa	25		

1/ DE HIGHLIGHTS VAN 2023

Ter afsluiting van 2023 maakten we in december deze video: ons jaar in vogelvlucht.

< VIDEOTERUGBLIK 2023

Maar als we dan toch moeten kiezen, zijn er een paar punten die er echt uitspringen: vanwege hun impact, omdat we er trots op zijn en omdat ze tegelijkertijd heel tekenend zijn voor de actuele maatschappelijke ontwikkelingen en het huidige klimaat waar we dagelijks in navigeren en opereren.

Wat deze highlights ook met elkaar gemeen hebben, is dat ze allemaal een belangrijke richtingwijzer zijn voor de toekomst. In een landschap dat continu en steeds sneller verandert, is het niet alleen belangrijk om mee te bewegen en het samenspel op te zoeken, maar juist ook om dit op een verbindende en duurzame manier te doen.

Onthulling nieuw gezamenlijk informatiepaneel

Donderdag 13 juli onthulden Bert Hummelen vanuit Staatsbosbeheer en Jacob Bruintjes namens het Geopark een gloednieuw informatiepaneel bij de pingoruïne op het Buinerveld. Een belangrijk moment, omdat het de stapsgewijze vernieuwing inluidde van diverse informatiepanelen in het gebied. Een doorlopend project waarbij we nauw samenwerken met Staatsbosbeheer en andere terreineigenaren. Vanuit deze verbinding met elkaar kunnen we het gebied nog beter op de kaart zetten.

Verfrissende update

Dit paneel heeft qua ontwerp en informatie een verfrissende update gekregen, met als doel een betere en duidelijkere achtergrond te schetsen van de betreffende plek. Op die manier komt ons mooie Hondsruggebied voor de bezoeker nog meer tot leven; geheel in lijn met ons credo “van alle tijden,” verbinden we via het informatiepaneel heel bewust het verhaal van de ontstaansgeschiedenis van miljoenen jaren geleden met het heden: de plek waar je op dat moment staat. Bovendien heeft het paneel een kwaliteitsverbetering gekregen waarmee hij nog beter bestand is tegen weersinvloeden en langer meegaat.

Ontwikkelingen en activiteiten

De onthulling volgde aansluitend op het jaarlijkse bestuurlijk overleg van de Hondsrug UNESCO Global Geopark. Een overleg wat wij jaarlijks organiseren met alle Hondsrug gemeenten, provincie en terrein beheernde organisaties waarin onder andere alle actuele ontwikkelingen besproken worden en het activiteitenplan 2024.



Bert Hummelen (links) en Jacob Bruintjes onthullen nieuw informatiepaneel op het Buinerveld

Green Key samen met HBC

Als de Hondsrug UNESCO Global Geopark nemen de Sustainable Development Goals (SDG's) een belangrijke plek in. Denk dan onder andere aan duurzaamheid, bewustwording en ook het aangaan van samenwerkingen met organisaties die dezelfde doelen nastreven. Een mooie ontwikkeling hierin is dan ook dat in augustus bekend werd dat het Hunebedcentrum, één van onze kernpartners en tevens de locatie waar wij kantoor



houden, het gouden Green Key keurmerk in ontvangst mocht nemen.

Green Key is een bekend internationaal keurmerk voor duurzame bedrijven, en goud is dan ook nog eens de hoogste klassering. Chapeau voor het Hunebedcentrum die de nodige aanpassingen op locatie heeft gemaakt om dit te bewerkstelligen. Het

behalen van dit keurmerk past bij de uitstraling en boodschap die wij graag gezamenlijk in het gebied uitdragen. We hopen op deze manier ook zowel bezoekers als ondernemers in ons netwerk te inspireren om deze doelen na te streven.

Ambitieplan Duurzaam Toerisme Nationaal park Drentsche Aa

In 2023 is samen met alle gebiedspartijen hard gewerkt aan de totstandkoming van het Ambitieplan Duurzaam Toerisme Nationaal Park Drentsche Aa. Het geeft duidelijk weer wat de ambitie is ten aanzien van duurzaam toerisme in het gebied. Het helpt ons om goed uit te leggen dat toerisme wel een belangrijke sector is in het gebied, maar dat de duurzame inrichting daarbij wel leidend moet zijn.

Komende jaren kunnen we gestaag doorwerken aan de uitwerking en uitvoering van de activiteiten in het prachtige maar kwetsbare Nationale Park. Uiteraard samen met inwoners, ondernemers en alle andere partijen.

Wisselingen van de wacht

Dit jaar kende veel wisselingen in het team. Verderop besteden we hier meer aandacht aan, maar hierbij alvast een korte situatieschets van het afgelopen jaar. Zo stopte Melissa Luisman als communicatiemedewerker en ook namen manager Cathrien Posthumus en bestuursvoorzitter Jacob Bruintjes beiden afscheid van het Geopark. Ook onze vrijwilliger Ginie Kaspers zwaaide af.

Er is door het bestuur zorgvuldig gezocht naar een passende invulling van de vrijgekomen plekken. Zeker voor ons als netwerkorganisatie is het opbouwen van duurzame relaties erg waardevol. Daarom vinden we het belangrijk om met vaste gezichten naar buiten toe te treden. Iets wat gezien de krappe en steeds dynamischere arbeidsmarkt van tegenwoordig een uitdaging kan zijn.

Na een weloverwogen zoektocht zijn er met succes nieuwe gezichten gevonden waarmee een nieuwe impuls wordt gegeven aan de toekomst van het Geopark: Jasper Tomesen werd aangesteld als de nieuwe manager en Cees Bijl nam de rol van bestuursvoorzitter over. Anneriken Wehrens startte als vaste communicatiemedewerker. Hiermee hebben we weer een volledig en toegewijd Geopark-team en gaan we met frisse energie de toekomst tegemoet.



Het voltallige team van het huidige Geoparkbureau: v.l.n.r. Anneriken Wehrens, Jasper Tomesen, Leo Bouwmeester en Wytse Sikkema





2/ HET GEOPARK: EEN LANDSCHAP IN BEWEGING

Zo stil als de wereld stond in de jaren 2019-2022 zo dynamisch en veranderlijk is het jaar van 2023 geweest. Overal om ons heen is er van alles in beweging gekomen: het klimaat, het landschap, de maatschappij het mondiale perspectief, machtsverhoudingen en noem maar op. En veel van die veranderingen hebben ook effect op het Hondsruggebied. Soms heel klein, maar soms ook best groot. Het Masterplan geeft daarin een goede stabiele basis. Tegelijkertijd is het zaak dat we de veranderingen om ons heen goed in beeld houden en daarop anticiperen.

Het Masterplan

Het Masterplan is het meerjarenplan waarin we onze doelen, plannen en activiteiten voor een periode van vier jaar hebben vastgelegd. Met dit plan borgen we dat we enerzijds invulling geven aan de doelstellingen en wensen van onze lokale stakeholders: de gemeenten, de provincie, musea, TBO's etc. die een bijdrage leveren aan of belang hebben bij het Geopark. Anderzijds zorgen we met het Masterplan ook dat we aan alle eisen voldoen die aan een Geopark worden gesteld vanuit het Global Geoparks Network en UNESCO. Het eerste Masterplan is opgesteld in 2017. Het huidige Masterplan is in 2022 geëvalueerd en loopt tot 2027.

Over de schouder kijken

In het tweede deel van 2023 hebben we even tijd genomen om over onze schouder te kijken naar wat achter ons ligt. Het was een mooi natuurlijk moment om dit te doen met een nieuwe manager, voorzitter en



communicatiemedewerker. We hebben gewerkt aan het structureren en professionaliseren van onze werkprocessen. In de afgelopen jaren was daar geen ruimte voor vanwege de grote inspanning die geleverd is aan alle projecten die toen nog liepen. Ook de personele krapte was een beperking.

We hebben allereerst een jaarprogramma gemaakt met alle activiteiten waar we vanuit ons netwerk een bijdrage aan moeten en willen leveren. Deze is vervolgens geïntegreerd met het staande activiteitenprogramma

voor het jaar 2023. Dat geeft richting en focus in tijd. Een heel ander onderwerp is het updaten en versterken van de bestaande 'infrastructuur' van het Geopark: expeditiepoorten, museumexposities, hotspots en andere locaties. Ook de wandel- en fietsroutes horen daarbij. Daar gaan we ook in 2024 mee door.

En dit allemaal om goed in beeld te krijgen waar we nu staan, wat we hebben opgebouwd en waar we mee verder willen. Onderdeel van het over de schouder kijken waren ook de vele kennismakingsgesprekken die

onze manager had met alle stakeholders. Ook daar gaan we in 2024 gestaag mee door. Waar zijn jullie trots op? Wat vind je van het Geopark en wat levert het jullie op? Wat doen we goed? Wat kan beter? Waar geven we nog onvoldoende invulling aan? En ga zo maar door. Ook door de vele personele wisselingen bij onze stakeholders en partners bleek dat lang niet iedereen goed op de hoogte is van de taken, doelstellingen en ambities van het Geopark. Al snel werd duidelijk dat het tijd was om eens helemaal terug te gaan naar de essentie van waar we als Geopark nu voor staan en wat we willen bereiken. Tijd voor het updaten van onze missie en visie!

Missie/visie

Samen met het bestuur is het Geopark-team eind 2023 begonnen met een herijkingstraject voor onze missie en visie. Wat is nou een Geopark en waar dient het voor? Wat is het internationale belang ervan? Hoe willen we daar zelf vanuit de behoeften in het gebied invulling aan geven? Welke beperkingen hebben we, waar liggen uitdagingen en kansen? Op zich allemaal vrij logische vragen, maar toch bleek dat iedereen daar net even een ander beeld van heeft of andere nuances beleeft. Het streven is om medio 2024 de nieuwe missie/visie te kunnen delen en af te stemmen met onze stakeholders. Van daaruit gaan we vol vertrouwen en motivatie de toekomst tegemoet!

De mensen achter het verhaal

Eind september namen we officieel afscheid van Jacob Bruintjes en Cathrien Posthumus. Jacob was bijna tien

jaar lang onze kundige en bevlogen voorzitter van het bestuur. Cathrien Posthumus vervulde ruim 12 jaar vol enthousiasme en gedrevenheid de rol van manager. Samen blikken we terug op een mooie periode en we hebben dan ook op een feestelijke manier afscheid genomen.

Ook namen we afscheid van onze vrijwilliger Ginie Kaspers die van het begin af aan betrokken is geweest bij het Geopark. We zijn ontzettend blij met alle inzet en toewijding die deze mensen stuk voor stuk hebben getoond en hopen dat zij net zulke mooie herinneringen hebben aan ons als wij aan hen.



Cathrien Posthumus



Ginie Kaspers



Jacob Bruintjes

Cees Bijl



Jasper Tomesen



Anneriken Wehrens



Naast afscheid, waren er ook nieuwe mensen die we als Geopark mochten verwelkomen. We noemden ze in het begin al even kort, graag stellen we ze hier verder voor:

Cees Bijl

Cees is vanaf 7 september benoemd als de nieuwe voorzitter van Stichting De Hondsrug UNESCO Global Geopark. Bijl is zelf een trotse inwoner van het gebied: “De Hondsrug is een begrip in Nederland en mag nog bekender worden. Het gebied is bijzonderder dan we vaak denken. In mijn rol als voorzitter zie ik het als taak om de dingen samen te brengen en zo dit unieke gebied vooruit te helpen, denk aan ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid, educatie en economie.”

De aanstelling van Bijl ligt in lijn met zijn eerdere betrokkenheid bij het Geopark; als gedeputeerde van de provincie Drenthe was het Geopark namelijk ook al onderdeel van zijn portefeuille. Daarnaast heeft hij als voormalig burgemeester van Meppel, Emmen en tot voor kort Midden-Drenthe, ruime bestuurlijke ervaring.

Het bestuur van de stichting, dat verder bestaat uit Gertjan Elzinga (penningmeester), Caroline Warmerdam, Jeroen Hartsuiker en Dick Dijkstra (adviseur), is verheugd over het aantreden van Bijl. Ook Bruintjes, die vanaf de start bij de stichting betrokken was, is positief over de komst van zijn opvolger: “Ik ben blij dat een andere bij het gebied betrokken inwoner in de persoon van Cees Bijl het stokje nu van mij overneemt. Het geeft mij het vertrouwen dat het goede werk ook in een nieuwe setting met deels nieuwe mensen zal worden voortgezet. Bij alle nieuwelingen zie ik betrokkenheid bij het gebied en de mensen in het gebied en daar gaat het om.” Bruintjes verwijst daarmee onder andere naar de recente komst van Jasper Tomesen als nieuwe manager van het Geopark.

Jasper Tomesen

Jasper woont zelf in het Geopark en was dan ook al goed bekend met het gebied. In oktober begon hij als Algemeen Manager: “Voor mij gaat het om SAMEN werken aan de VERBINDING met het LANDSCHAP waar wij in leven, werken en recreëren. Als mens leven wij, tot op de dag van vandaag, al duizenden jaren in verbinding met het landschap van het Geopark. Nu gaat dat natuurlijk heel anders dan toen we nog jager-verzamelaar waren, maar in essentie gaat het nog steeds om die oeroude verbinding. Wij hebben een gezamenlijke zorgplicht om daar goed voor te zorgen en de toekomst van het gebied veilig te stellen voor de generaties na ons. Er is afgelopen jaren hard gewerkt aan de mooie basis die er nu ligt, maar er liggen komende tijd nog best complexe uitdagingen en vraagstukken op ons pad. Ik kijk er enorm naar uit om met het team en alle betrokkenen te werken aan deze fantastische uitdaging!”

Anneriken Wehrens

Anneriken woont net als Jasper in het Geopark. Vanuit haar creatieve inslag en haar groene hart kwam ze in juli nieuw bij het team als Communicatiemedewerker: “De Hondsrug UNESCO Global Geopark heeft een enorm rijke geschiedenis én is tegelijkertijd ook nog steeds continu in ontwikkeling. Daardoor is er ontzettend veel te vertellen. Ik vind het belangrijk om deze verhalen uit te dragen, want verhalen geven betekenis en zorgen voor verbinding. Ze dragen bovendien bij aan het geheel eigen karakter en de trots van dit gebied.”



3/ VOORTGANG ACTIVITEITENPLAN 2023

Vanuit het Masterplan werken we gedurende de loopperiode aan het behalen van onze meerjarendoelen. Het gaat hier om de grote, wat abstractere doelen waarvoor de inspanningen vaak over meerdere jaren lopen. Per jaar wordt op basis van het Masterplan een jaarplan opgesteld: het activiteitenprogramma. Daarin houden we rekening met de recente trends en ontwikkelingen. Het helpt ook om de doelen meer concreet in te vullen en zorgt ervoor dat we focus hebben. Uiteraard kijken we ook naar de voortgang van de aanbevelingen die we vanuit UNESCO hebben gekregen vanuit de meest recente re-validatie (in dit geval die uit 2021).

Aanbevelingen UNESCO

Vanuit de re-validatie in 2021 zijn een 7-tal aanbevelingen gedaan door UNESCO:

1. Verbeter de zichtbaarheid van het Geopark, met name via sociale netwerken.
2. Zet in op verbetering van educatie, in samenwerking met de partners.
3. Zorg voor borging van organisatie en middelen om aan de doelen te kunnen werken.
4. Versterk en professionaliseer de partnerschappen.
5. Versterk de betrokkenheid bij het internationale netwerk.
6. Zorg voor aansluiten op de prioriteiten en mandaat voor alle UNESCO Global Geoparks.

In 2023 hebben we ingezet op onze zichtbaarheid op de sociale netwerken en het verbeteren van de educatie samen met onze partners. Op het gebied van het

formele onderwijs werken we nauw samen met het Hunebedcentrum. Zie daarvoor hoofdstuk-Educatie & Wetenschap. We hebben de Hondsrugacademie geprofessionaliseerd en werken aan veldexcursies in combinatie met academische lezingen.

Ook de kennis en ervaring binnen het geopark-team is uitgebreid: we hebben nu specialisten op het gebied van communicatie, educatie en twee 'earth scientists'. Ook hebben we voor 2 dagen in de week een geoloog die ons ondersteunt. Met deze extra kennis en ervaring bemanen we nu ook ten bate van ons internationale netwerk de GGN/EGN werkgroepen Climate Change, Education en Youth Participation.

Met de andere doelen liggen we ook mooi op koers t.a.v. de komende re-validatie in 2025.

Organisatorisch

Door de wisselingen in het team en bestuur was 2023 wel een uitdagend jaar in organisatorisch opzicht. In de eerste helft van het jaar zaten we met de afwezigheid van een communicatiemedewerker, wat uiteraard aanzienlijke impact heeft gehad op het kleine team.

De tweede helft van het jaar stond voornamelijk in het teken van het inwerken van de nieuwe medewerkers en het heroriënteren op de kerntaken van de bestaande medewerker. De wetenschap dat er dan een team zit waarmee je op volle kracht de toekomst tegemoet gaat, heeft in positieve zin bijgedragen aan de onderlinge sfeer en ook aan de slagkracht van het team.

Programmalijn Beleven

Doel van deze programmalijn is het versterken van de beleving van het Hondsruggebied bij zowel de bezoekers als de eigen inwoners. We doen dit door de landschapelijke identiteit van het gebied zichtbaar te maken, oude routes weer nieuw leven in te blazen en het verhaal achter de unieke nederzettingsspatronen te vertellen. In 2023 hebben we dit met de volgende activiteiten gedaan:

- Samen met het Hunebedcentrum verzorgen we schoollessen zowel op de scholen zelf als bij het Hunebedcentrum.
- Speciale aandacht voor 2023 was er voor kinderen met bijzondere behoeften. Hiervoor is een heel onderwijsprogramma ingericht.
- We zijn bezig om alle huidige 'Hotspots' kritisch tegen het licht te houden en te toetsen op hun actualiteit, geologische relevantie en aansluiting bij de UNESCO Global Geopark doelen.
- Het Recreatieschap is in het gebied al geruime tijd bezig met het inrichten van het fiets- en wandelknooppuntennetwerk. Voor het Geopark-deel zijn we bezig om de informatievoorziening aan te laten sluiten op deze structuur.
- Alle bestaande promotiematerialen worden breed gedeeld, zowel fysiek als via sociale media. Met name onze Hondsrug-film zijn we heel erg trots op en wordt als zeer indrukwekkend ervaren.

Programmalijn Bewustmaken

Doel van deze programmalijn is het vergroten van het bewustzijn over hoe uniek het Hondsruggebied is, op lokale én internationale schaal. We doen dit door het geven van voorlichting en educatie aan alle lagen van de bevolking en in alle sectoren. Voor de UNESCO doelen maken we gebruik van de Sustainable Development Goals (SDG's). In 2023 hebben we dit met de volgende activiteiten gedaan:

- Er is een campagne uitgevoerd om de Hondsrugacademie nieuw leven in te blazen en te professionaliseren. Alle edities voor 2023 waren in no time uitverkocht en de reacties van de bezoekers waren zeer positief.
- We namen deel aan de internationale UNESCO en Geopark dagen zoals de Geopark week, Earth Day, Geodiversity Day. We hebben hierbij met opnames in het veld extra aandacht besteed aan het gebied en excursies/workshop georganiseerd.
- Wij doen mee met het programma van Green Key van het Hunebedcentrum. Met het behalen van dit mooie keurmerk kunnen we nog beter invulling geven aan de SDG's bij alles wat we doen.
- Via diverse wandel- en fietsroutes geven we in het veld extra aandacht aan de zichtbare kant van het Geopark. Met excursies en workshops geven we een kijkje in het onzichtbare deel. Dit doen we door bijvoorbeeld geologische bodemprofielen toe te lichten en het maken van grondboringen die we dan met de deelnemers gaan classificeren. De hele ondergrond gaat dan leven.
- Via participatie aan de totstandkoming van de landschapvisies vragen we blijvend aandacht voor de kernwaarden van het Hondsruggebied. Daarbij streven wij na om, vanuit onze onafhankelijke positie, alle partijen te horen en gezamenlijk tot verbinding te komen.

Programmalijn Benutten

Doel van deze programmalijn is om ondernemers en organisaties in het Hondsruggebied goede kansen te bieden om hun onderneming te laten floreren. Belangrijke voorwaarde daarbij is dat dat op een duurzame manier gebeurt. Dus zodanig dat de generaties na ons er ook nog van kunnen genieten. Implementatie en aandacht voor de SDG's is daarbij van cruciaal belang. We geloven erin dat het creëren van begrip op de lange termijn beter werkt dan reguleren en verbieden. In 2023 hebben we dit met de volgende activiteiten gedaan:

- Het gebied zo op de kaart zetten dat de mensen die er nu leven het voor hun levensonderhoud kunnen benutten, maar met die beperking dat we het wel voor onze toekomstige generaties behouden. Dat is de gedachte achter duurzame gebiedsontwikkeling.
- We spreken regelmatig met ondernemers en belanggenorganisaties in het gebied over hun behoeften en uitdagingen. We proberen daarbij kansen te koppelen en mensen en organisaties samen aan tafel te krijgen. Met name in de inrichting van het landelijk gebied is dat op dit moment een forse uitdaging. De wederzijdse polarisatie tussen partijen neemt steeds verder toe en dat maakt het in gesprek komen moeilijk. We proberen onze neutrale positie te gebruiken om de verbinding na te streven.
- Concrete actie uit het ambitieplan duurzaam toerisme: we zijn samen met Dubbel Drents en NP Drentsche Aa en de Hondsrug gemeenten bezig om een regionaal streekproducten platform op te richten waarin lokale ondernemers hun producten op de markt kunnen afzetten.
- Samen met Marketing Drenthe en Hondsrug Drenthe zorgen we voor een duidelijke profilering van het Hondsruggebied als oer-regio waar natuur, cultuur en landschap centraal staan.

Programmalijn Behouden

Doel van deze programmalijn is het veiligstellen van de kernwaarden van het Hondsruggebied voor de toekomstige generaties. Het maakt daarbij niet uit of het dan gaat om overheden, organisaties, ondernemers of inwoners. Vanuit de SDG-gedachte heeft iedereen evenveel recht op een toekomstbestendige samenleving. In 2023 hebben we dit met de volgende activiteiten gedaan:

- Binnen het internationale Geopark-netwerk nemen we deel aan de werkgroepen Climate Change, Youth Participation en Education. Dit geeft ons een breder perspectief met inzichten die we vervolgens weer in het gebied kunnen delen met de stakeholders.
- We participeren aan de totstandkoming van een klimaatinstituut dat de verbinding legt tussen overheid, onderwijs, bedrijfsleven en de burgers.
- We maken ons via de landschapvisies hard voor het beschermen van de ondergrond in al haar facetten. We proberen dit uiteraard in balans te doen met de doelstellingen van de programmalijn 'benutten.' Deze twee houden altijd verband met elkaar.
- Samen met het Nationaal Park Drentsche Aa kijken we hoe we recreatie en toerisme op een verantwoorde manier kunnen spreiden over het gebied. Daarbij willen we de kwetsbare gebieden ontzien en is er op de robuustere plekken ruimte voor intensivering.

Zoals op te merken is, hangen alle vier de programmalijnen sterk met elkaar samen. De kracht van het Geopark-concept is de holistische benadering van deze vier programmalijnen. Een goed netwerk waarbij we met alle stakeholders een goede relatie opbouwen is daarbij cruciaal. Dit kost jaren om op te bouwen en zal altijd aandacht blijven vragen. Daar zijn we ons terdege van bewust.



4/ EDUCATIE & WETENSCHAP

Educatie en wetenschap spelen een grote rol bij ons: als De Hondsrug UNESCO Global Geopark vertellen we immers het verhaal van de Hondsrug. Van de ontstaans-geschiedenis tot en met de huidige vorm, inclusief de actuele vraagstukken en uitdagingen waar het gebied in deze tijd mee te maken heeft. Dit doen we samen met diverse partners en ook gaan we zelf regelmatig het veld in.

Op het gebied van educatie en wetenschap hebben we dit jaar de volgende dingen gedaan:

- Hondsrugacademie
- Geoparkweken
- Landschapvisie Hondsrug Zuid
- Geodiversity Day
- Samenwerking met NHL Stenden
- Gastlessen op basisscholen

De Hondsrugacademie

De Hondsrug UNESCO Global Geopark organiseert ieder voor- en najaar een reeks lezingen op het snijvlak van geologie, archeologie, natuur en (cultuur)geschiedenis. Daarbij stond het Hondsruggebied, dat vanwege haar bijzondere karakter de UNESCO-status heeft, centraal. Diverse sprekers nemen het publiek vanuit verschillende invalshoeken mee op reis door het verleden van het Hondsruglandschap, waarbij ook nieuwe inzichten en actuele ontwikkelingen worden gedeeld.

Ook 2023 kende weer een voor-en najaarseditie van de Hondsrugacademie. In totaal organiseerden we 8 lezingen voor een breed publiek.

Speciale samenwerking najaarseditie

Voor de najaarseditie van 2023 was een bijzonder editie. Hierbij was er voor het eerst een speciale samenwerking van De Hondsrug UNESCO Global Geopark met het Hunebedcentrum en Het Drentse Landschap. Dit was een reeks van vier lezingen op het snijvlak van geologie, archeologie, natuur en (cultuur)geschiedenis. De samenwerking is goed bevallen en wat vooral opviel was dat we een veel breder bereik hadden doordat we onze krachten bundelden. Alle 100 beschikbare plaatsen waren elke keer uitverkocht of anders vrijwel helemaal bezet! Vanwege het grote succes is dit dan ook zeker voor herhaling vatbaar.

Geoparkweken

Ieder voorjaar organiseert De Hondsrug UNESCO Geopark een Geoparkweek. Met een mooie wandeling bij maanlicht van Staatsbosbeheer, sloten we De Hondsrug



HONDRUGACADEMIE

VOL!

Erik Meijles

over 'meandering in de Drentsche Aa' en de interactie tussen mens en natuur in de vorming van (historische) landschappen

Woensdag 8 november om 19.30 uur, Borger

Info & aanmelding via website (zie link in bio)

HONDRUGACADEMIE

Theo Spek

over 6000 jaar boeren op de Hondsrug en wat we hiervan kunnen leren voor de toekomst

Woensdag 11 oktober om 19.30 uur in Borger

Info & aanmelding via website (zie link in bio)

Geoparkweek van 2023 af. Speciaal hiervoor werden er in de periode van woensdag 24 mei en maandag 5 juni op meerdere plekken originele activiteiten georganiseerd, door onszelf en onze netwerkpartners. Uiteraard waren deze allemaal passend bij de diversiteit en de unieke verhalen van het Hondsruggebied. Het programma stond bol van de bijzondere excursies, interessante lezingen en leuke rondleidingen in musea, maar bovenal natuurlijk ook in het Hondsruglandschap zelf. De activiteiten werden goed bezocht en we kijken uit naar de volgende editie.



Museum Coevorden,
Kinderkasteelrondleiding



Excursie De Boer Op, in
en om Museumboerderij
De Nabershof in Emmen



Determineren meegebrachte
bodenvondsten Hunebedcentrum

VR experience
ijstijden Geopark
expositie



Landschapsvisie Zuidelijke Hondsrug

Vanuit de doelen van het Geopark hebben we deelgenomen aan het werkproces van de landschapsvisie voor het zuidelijk deel van de Hondsrug, geïnitieerd door de Provincie Drenthe. De landschapsvisie moet een inspirerend streefbeeld zijn voor de toekomst. Eén van de doelen van het Geopark is het behouden en versterken van de regionale kenmerken en kwaliteiten bij toekomstige ontwikkelingen. Deze visie moet een beeld geven van de ruimtelijke toekomst van het gebied. Waarbij ook de vraag is hoe we in de toekomst om willen gaan met nieuwe uitdagingen zoals de energietransitie, aanpassing aan klimaatverandering en herstel biodiversiteit.

Geodiversity Day

Het Global Geoparks Network (GGN), waar wij onderdeel van uitmaken, heeft elk jaar speciale themadagen. Hier doen alle aangesloten Geoparken over de hele wereld aan mee. Het doel is om samen meer bewustwording te creëren rondom ons geologisch erfgoed. Op vrijdag 6 oktober was het 'International Geodiversity Day,' geïnitieerd door de GGN. Het centrale thema was: geodiversiteit is voor iedereen. Wij als lid van de GGN namen hier ook aan deel; een mooie kans om te laten zien hoe uniek dit Hondsruggebied is. Dat geldt niet alleen binnen Nederland, maar nergens in Europa of zelfs in de rest van de wereld is er een soortgelijke plek.



Geodiversiteit van het Hondsruggebied

De hele week voorafgaand aan International Geodiversity Day besteedden we op social media middels drie korte video's speciale aandacht aan geodiversiteit in het Hondsruggebied (bijvoorbeeld wat is geodiversiteit?) waarbij we eropuit trokken naar bijzondere plekken in het gebied. Op de dag zelf ging er vervolgens wereldwijd bij meerdere UNESCO Geoparken een korte themafilm in première over de verbondenheid van de mens met de aarde. Deze is hier terug te zien:

◀ [FILM INTERNATIONAL GEODIVERSITY DAY](#)

Grondboringen tijdens Weekend van de Wetenschap

Aansluitend op 'International Geodiversity Day' op 6 oktober vond het Weekend van de Wetenschap plaats. In het verlengde van het thema 'geodiversiteit' konden kinderen in het Hondsruggebied deelnemen aan diverse grondboringen, om zo meer te leren over de aarde.



Samenwerking NHL Stenden

Als Geopark staan wij altijd open om samen met onderwijsinstellingen op te trekken. Zo wist NHL Stenden ons in 2023 diverse keren te vinden. Bijvoorbeeld toen er in september studenten van de opleiding Leisure & Events langskwamen in het kader van een project vanuit Blue Zone Innovations die Zuid-Oost Drenthe verder wil ontwikkelen als 'Blue Zone' (gebieden waar mensen relatief lang en gezond leven).



Studenten NHL Stenden aan het werk voor onze organisatie

In een korte 'Pressure Cooker'-sessie gingen de studenten voor onze organisatie aan de slag om met nieuwe frisse ideeën te komen die aansluiten bij de uitgangspunten van een 'Blue Zone.' De ideeënstoofpot die uit deze snelkookpan ontstond, werd door de studenten diezelfde namiddag smakelijk geserveerd middels een korte en krachtige presentatie op NHL Stenden Hogeschool in Emmen.

Dank aan de studenten en ook aan Blue Zone Innovations voor het realiseren van dit project; leuk én leerzaam voor ons om hierbij betrokken te zijn en

hopelijk geldt dit andersom ook voor de studenten natuurlijk. Mooi om elkaar op die manier op te zoeken en hechtere verbindingen te maken. En laat dat ook net één van de kenmerken van een Blue Zone zijn.



Gastlessen op basisscholen

Uiteraard waren we ook dit jaar weer volop te vinden met onze gastlessen over de ijstijden op basisscholen.

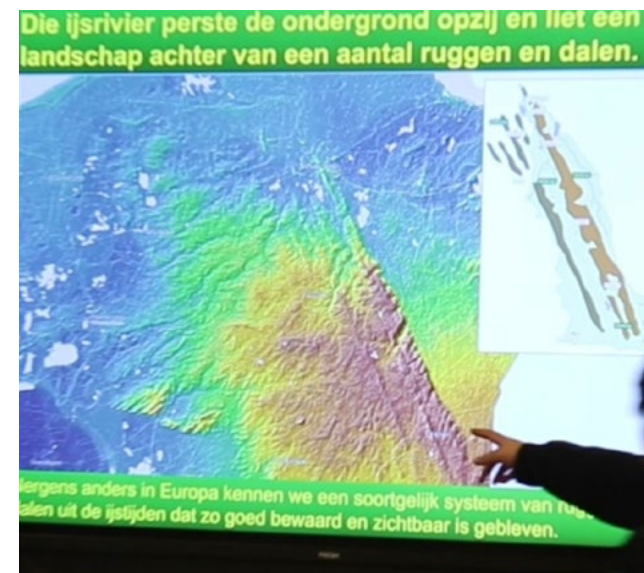
Geopark Gastlessen op de basisschool

Vanaf het schooljaar 2023/2024 ging het Geopark weer langs de basisscholen van de gemeente Borger-Odoorn. Tijdens deze gastlessen komen de leerlingen letterlijk in aanraking met de ijstijden. Er wordt gewerkt met klei, zand en laagdrempelig experimenten. Met als hoogtepunt onze VR-brillen, want je loopt ten slotte niet elke dag tussen de mammoeten! Door de diverse leervormen, komen geologie, archeologie en geschiedenis op een leuke en speelse manier tot leven. We hebben gemerkt dat onze gastlessen de leerlingen op een andere manier naar hun leefomgeving laten kijken. Ze zijn zich meer bewust van het indrukwekkende verhaal dat zich hier heeft afgespeeld.

Educatieve samenwerking Hunebedcentrum en Het Drentse Landschap

In 2023 hebben we onze educatieve samenwerking met het Hunebedcentrum en Het Drentse Landschap verder versterkt, omdat we allemaal pleitbezorgers zijn voor de bescherming van landschap, natuur en (cultureel) erfgoed. Een van de speerpunten is de ontwikkeling van educatiemateriaal, waaronder een aantal (online) presentaties. De eerste les (over hunebedden en hunebedbouwers) is inmiddels gereed. De tweede les (over de ijstijden) is verder uitgewerkt en zal in 2024 worden afgerond! Met deze (online) lessen willen we het bereik en de opties vergroten voor leerlingen en scholen.

Ook zijn de educatieve programma's voor de CulMo (Culturele Mobiliteit) van het Hunebedcentrum vanaf schooljaar 2023/2024 in samenwerking aangeboden. De inhoud van de programma's vertellen nu het verhaal van de hunebedbouwers, hoe zij in het landschap leefden, maar ook hoe dit landschap ooit is ontstaan. De ijstijd-expositie en de VR-brillen van het Geopark maken daarom nu onderdeel van deze educatieve programma's voor de CulMo.



kinderen krijgen een gastles op hun basisschool

Basisschoolleerlingen aan het werk met klei en zand

5/ ACTIVITEITEN & PROJECTEN

Vanuit zowel ons jaarprogramma als vanuit onze onderhoudstaak aangaande onze bestaande infrastructuur, houden wij ons continu bezig met allerlei projecten en activiteiten. Dat varieert van het uitwerken van podwalks tot het onderhoud van de langeafstand wandelroutes en het vervangen en updaten van informatiepanelen. Maar ook het bijdragen aan allerlei initiatieven van externen op inhoud en kennis zoals b.v. fietsrouteboekjes en wandelbeschrijvingen zitten in het pakket.

Ontwikkeling Podwalk

In het kader van de verbetering in de beleving van hotspots en geosites, zijn we bezig met de ontwikkeling van een podwalk. Het pilotgebied is het landschap van en rondom de Appélbergen. Een omgeving waarin de aardkunde, archeologie en cultuurhistorie in harmonie bij elkaar ligt. In het kort – wat is nu een podwalk? Een podwalk is een gps-gestuurde audiotour. Op basis van je locatie krijg je verschillende delen van een verhaal te horen. Je moet dus wel daadwerkelijk op de locatie zijn en loopt van het ene punt naar het volgende. De podwalk werkt alleen als je op de specifieke locatie bent. Het is een innovatieve aanpak om de wandelaar het gebied anders te laten beleven, te betrekken en te inspireren.

Monitoring routes en hotspots

Belangrijk onderdeel voor de beleefbaarheid van het Geopark is de aanwezigheid van hotspots (of Geosites) en de verbindende wandel- en fietsroutes. Deze



“basis-infrastructuur” moet natuurlijk ook onderhouden worden.

Hunenweg

In 2022 is het Hondsrugpad (ook wel bekend als de Hünenweg) uitgeroepen tot beste wandelroute in de Benelux. Daar zijn we trots op en dat willen we uiteraard koesteren!

Met behulp van vrijwilligers zorgen we daarom voor het onderhoud van het Hondsrugpad. Markeringen worden bijvoorbeeld gecheckt op schade en informatiepanelen worden schoon gemaakt. Tegelijkertijd kijken we ook kritisch naar mogelijke verbeterpunten in de route. Zo zorgen we met elkaar voor een blijvende kwaliteit.



Dagetappe met vrijwilligers

In juli liepen we samen met een groep vrijwilligers de dagetappe van Exloo naar Borger, een buitengewoon diverse en rijke tocht: van de dichtbegroeide boswachterij van Exloo naar het meer open landschap rondom Buinen. Uiteraard met een korte pitstop op de 'Buuner-bult,' genietend van een machtig uitzicht.

Periodieke controles

Bovendien weten de vrijwilligers die meeliepen nu waar ze op kunnen letten als ze straks zelf op pad gaan om de diverse overige etappes na te lopen. Zo helpen ze ons bij de periodieke check van deze maar liefst 325 kilometer lange wandeling. Fijn om zulke enthousiaste helpers te hebben; uiteindelijk is dit Hondsruggebied immers van ons samen.

Vrijwilliger Wytse Sikkema
aan het werk in het
Molenveld



Molenveld

De tijdbalk op het Molenveld die onderdeel uitmaakt van onze Tijdreisroute Leewal heeft een complete update ontvangen: er zitten weer gloednieuwe bordjes op. De tijdbalk geeft informatie over de historie van het gebied. Elke meter tussen de bordjes staat voor een sprong in de tijd van 2000 jaar.

Tijdreis

Je komt deze letterlijke tijdbalk tegen op de Tijdreisroute Leewal; een wandeling van 7,5 km tussen Exloo en Odoorn waarbij je een tijdreis maakt van 470.000 jaar. Onderweg zie je indrukwekkende overblijfselen van de ijstijden en de raadselachtige Leewal die door het landschap kronkelt.

Uitkijktoren Ees

Langs de weg van Borger naar Ees staat een uitkijktoren vanwaar je een prachtig overzicht hebt over het doorbraakdal van de Hondsrug. Een bijzondere inkijk van een aardkundig fenomeen. Samen met vrijwilligers van de werkgroep Markering Beekdal Eeser Voorste Diep hebben we begin maart de uitkijktoren voorzien van een informatiepaneel. Het is een mooie aanvulling op de beleving van de plek. Vooral omdat je op het paneel heel duidelijk een afbeelding ziet van hoe het er vroeger op die locatie uitzag. Als je opkijkt van het paneel zie je het huidige landschap: een tijdreis in één blik.



Informatiepaneel
Uitkijktoren Ees



Hamerlandenroute 3.0

Op 4 februari was het zover: de feestelijke opening van de Hamerlandenroute 3.0 gelegen in omgeving Kostvliet, Gasselte en Gasselternijveen. De opening vond plaats bij het 'Ravijn' op de route. Hier is een nieuw bodemprofiel geplaatst dat de bodemstructuur van deze plek goed zichtbaar maakt. Dit was dan ook de plek waar we met elkaar proostten op deze bijzondere route. De afwisselende landschappen binnen het Hondsruggebied zijn goed zichtbaar tijdens deze wandeltocht van 6,5 kilometer. Naast een bodemprofiel, kom je ook zwerfkeien en andere opvallende informatiedragers tegen. Tevens is er een boekje gemaakt met daarop een

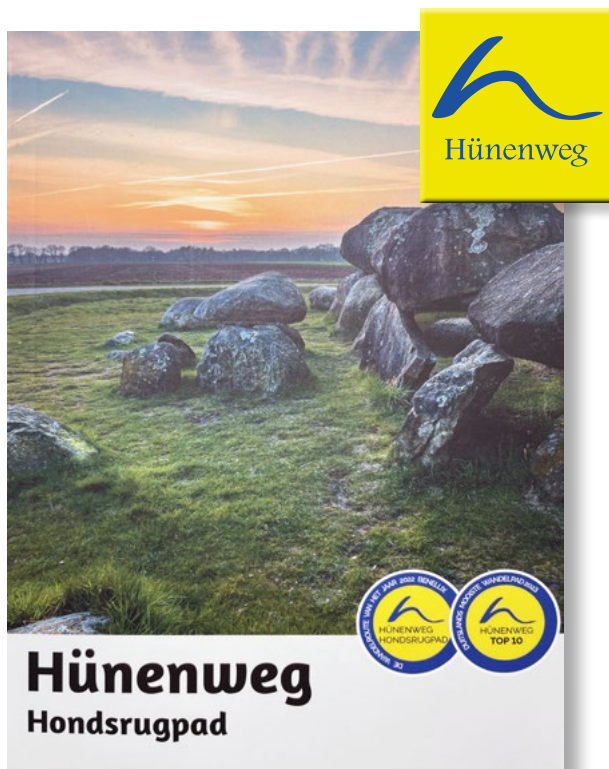
routekaart, een omschrijving én leuke vragen voor jong en oud. Deze is verkrijgbaar bij onder andere TIP-kantoren in de regio.

Vanuit De Hondsrug UNESCO Global Geopark werkten we samen met Vereniging de Hamerlanden aan de route. Zo heeft onze collega Leo de vragen bedacht voor het boekje, werkten we mee aan de plaatsing van de keien, plaatsten we de borden en ontwikkelden we de folder. Ook het Hunebedcentrum en Golfclub de Semslanden hebben een waardevolle bijdrage geleverd. Samen hebben we deze mooie wandelroute gerealiseerd en De Hondsrug weer meer beleefbaar gemaakt.



Nieuwe, tweede druk van boekje Hünenweg/ Hondsrugpad

Eind 2023 kwam een nieuwe, tweede, druk van het Hünenwegboekje binnen! Deze herdruk kwam tot stand in samenwerking met Recreatieschap Drenthe. In 2022 werd deze langeafstandwandeleroute van 325 kilometer uitgeroepen als wandelroute van het jaar. Het wandel-tracé verbindt twee geoparken: De Hondsrug UNESCO Global Geopark in Nederland en TERRA.Vita Global Geopark in Duitsland. Het boekje is onder andere verkrijgbaar bij diverse TIP-kantoren en het Hunebedcentrum.



Gezamenlijke bebording Nationaal Park Drentse Aa

In 2022 is het project van de nieuwe zuilen opgestart door onze partners in het Nationaal Park Drentsche Aa. Het doel van de nieuwe Nationaal Park zuilen blijft zichtbaarheid, herkenbaarheid en bewustwording creëren en biedt verder ook oriëntatie en informatie. In het jaar 2023 is er gesproken over het uitdragen,

aanvullen en versterken van elkaars verhalen in de gezamenlijke content van de zuilen. Om verschillende redenen is het project nog niet afgerond. Deze zal daarom in 2024 worden voortgezet.

6/ NETWERKORGANISATIE

Drijvende kracht achter het Geopark is het uitgebreide netwerk dat we de afgelopen jaren hebben opgebouwd. Bestaande uit de provincie, gemeenten, de terrein-beherende instanties, het Nationaal Park Drentsche Aa, het Recreatieschap Drenthe, de musea en andere cultuurinstellingen, educatieve organisaties, scholen, verenigingen, stichtingen, kleine en grote ondernemers en alle anderen.

Het in stand houden van zo'n groot netwerk vraagt continu aandacht, overleg en afstemming. Iets waar we dagelijks mee bezig zijn. Hieronder een aantal highlights waar we (ook) trots op zijn.

Intensivering samenwerking Hunebed-centrum en Het Drents Landschap

Zoals hierboven al vermeld, hebben we op meerdere fronten onze samenwerking met het Hunebedcentrum en Het Drentse Landschap versterkt; zo trekken we samen op bij de organisatie van lezingen onder de vlag van de Hondsrugacademie en ook bij het ontwikkelen en uitrollen van (online) gastlessen. We weten elkaar goed te vinden en stemmen ook onze activiteitenkalenders op elkaar af zodat we, waar mogelijk, elkaar kunnen versterken.

Nieuw hotspotbord onthuld op Buinerveld

In de highlights van dit verslag werd de onthulling van het hotspotbord al uitgelicht. Met name de samenwerking met Staatsbosbeheer was hierbij aan de orde. We zijn erg blij met deze samenwerking en zetten deze graag

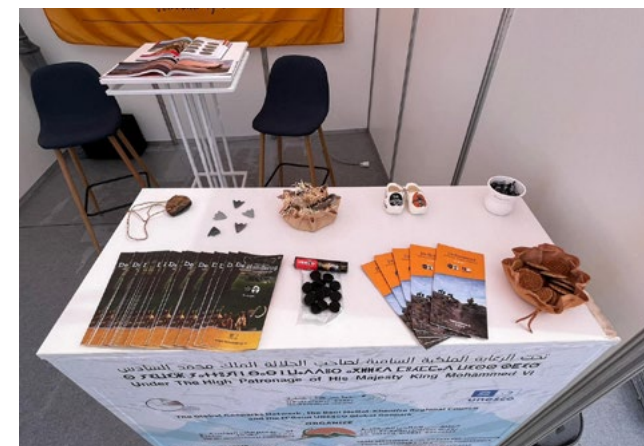
voort. Dat geldt uiteraard ook voor de samenwerkingen met andere terreinbeherende organisaties.

Global Geoparks Network conferentie Marrakesh

Toen Jasper Tomesen als nieuwe manager van het Geopark startte, was een van de eerste dingen die op zijn agenda stond het bijwonen van de meerdaagse Global Geoparks Network (GGN) conferentie die plaatsvond in Marrakesh.

Samen met Gretha Roelfs van de Provincie Drenthe reisde hij af naar Marokko om het Nederlandse Hondsruggebied te vertegenwoordigen. Dat kreeg een hele andere wending door de aardbeving die plaatsvond terwijl ze daar waren. Gelukkig bleven ze ongedeerd en konden ze veilig naar huis terugkeren. Ondanks dit

onverwachte avontuur was het een ideale kans voor Jasper om zijn collega's van over de hele wereld te ontmoeten en om ideeën en inzichten uit te wisselen.



UNESCO

Als De Hondsrug UNESCO Global Geopark vallen we onder de Nederlandse UNESCO commissie. Vanuit deze commissie worden de overige programma's van UNESCO integraal aangestuurd en ondersteund. De andere programma's zijn a.o. de UNESCO Scholen, UNESCO Werelderfgoed en UNESCO Man & Biosphere Reserves. Onder de UNESCO Commissie valt het voor ons belangrijke Nationale UNESCO Geopark Forum.

Nationaal Geopark Forum

Als Nederlands Geopark vallen we onder het 'toezicht van' en zijn we tevens onderdeel van het Nationale Geopark forum. Dit forum bestaat uit een combinatie van technische en bestuurlijke specialisten die zich buigen over de geoparken in ons land. Hoeveel kunnen het er zijn? Waar moeten die dan liggen en welk verhaal vertellen zij? En natuurlijk wordt ook bij bestaande geoparken gekeken hoe het gaat en ondersteunen ze bij de grotere vraagstukken.

Als lid van het forum helpen we andere geoparken met kennis en ervaring uit ons internationale netwerk waaronder de European Geoparks Network (EGN) en Global Geoparks Network (GGN). Als andere nationale geoparken de ambitie hebben om UNESCO Global Geopark te worden dan ondersteunen we daarbij. Een mooi voorbeeld is het in 2024 benoemde Schelde Delta UNESCO Global Geopark.

UNESCO Familiedag

Ieder jaar organiseert de Nederlandse UNESCO Commissie de familiedag. Daarin wordt samen met alle andere UNESCO 'familieleden' aandacht besteedt aan de kernwaarden van de VN en UNESCO. Belangrijke waarden daarbij zijn natuurlijk de mensenrechten.

Daarnaast is de familiedag een mooie gelegenheid om de collega's te spreken, te horen waar zij mee bezig zijn en om samenwerkingen te verkennen.

Megalithic Routes

We zijn als Geopark lid van Megalithic Routes. Zo leggen we de verbinding tussen de lokale archeologie en ons internationale netwerk van geoparken. Veel andere Europese megalithische fenomenen liggen ook in geoparken.

De directeur van het Hunebedcentrum zit sinds 2020 mede namens het Geopark in het bestuur van de internationale organisatie Megalithic Routes. Dit is een netwerk van organisaties in Europa waar gebieden/musea/ universiteiten met een relatie met megalithische monumenten samenwerken. Samen worden activiteiten en producten ontwikkeld zoals een website en de jaarlijkse European Day of Megalithic Culture. Megalithic Routes is onderdeel van het netwerk van Cultural Routes of Europa. Dit netwerk wordt beheerd en ontwikkeld door de Raad van Europa.

HHBC waardecheque voor educatie

Eind november waren we aanwezig om samen het vijf-jarig jubileum te vieren van de Hunebed Highway Business Club in stadsboerderij 't Nije Hoff in Emmen. Daar overhandigde Giacomo De Borst namens de Hunebed Highway Business Club een waardecheque van formaat aan onze algemeen manager Jasper Tomesen. Dit kwam als een complete verrassing! Het bedrag is bedoeld om aan educatiedoeleinden te besteden.

Samenwerking met Nationaal Park Drentsche Aa

Nationaal Park Drentsche Aa ligt binnen De Hondsrug UNESCO Global Geopark en is één van de belangrijkste



Algemeen manager Jasper Tomesen neemt waardecheque in ontvangst

samenwerkingspartners als het gaat om het zoeken naar de balans tussen beleven en behouden van de unieke landschappen.

Ambitieplan duurzaam toerisme Nationaal Park Drentsche Aa

Op 1 november is het ambitieplan Duurzaam Toerisme plan vastgesteld door het Overlegorgaan van de Drentsche Aa. Wij als Geopark zijn hier ook bij betrokken. We zijn heel trots op het plan dat er nu ligt en bedanken het Nationaal Park voor hun inspanningen. Komende jaren gaan we hier vol enthousiasme verder mee aan de slag. Het volledige nieuwsbericht én het Ambitieplan is [hier](#) te lezen.

7/ IN DE MEDIA

In 2023 verscheen De Hondsrug UNESCO Global Geopark wederom in diverse media, zowel op landelijk (NPO) als lokaal niveau (o.a. RTV Drenthe, RTV Noord, Dagblad van het Noorden). Dit is belangrijk voor onze zichtbaarheid. Iets verderop zullen we een aantal voorbeelden uitlichten van onze aanwezigheid op tv, radio en in gedrukte media.

Met regelmaat publiceren we teksten en advertenties in onder andere Hondsrug Magazine, Drenthe Magazine en kranten van de TIP- kantoren. Online is De Hondsrug UNESCO Global Geopark actief, ook wat betreft de promotie van activiteiten. Verder zijn we aangesloten bij het gemeenschappelijke forum Drenthe.nl van waaruit onze activiteiten hun weg vinden naar de online agenda's van diverse recreatiepartners.

Via persberichten, nieuwsbrieven en onze website www.dehondsrug.nl brengen we bijzondere plekken in het Hondsruggebied onder de aandacht en delen we nieuws en activiteiten. Van onszelf en ook van onze netwerkpartners. Dit geldt eveneens voor onze sociale media-kanalen: Facebook, Twitter, Instagram en LinkedIn.

Social media

In 2023 stopte De Hondsrug UNESCO Global Geopark met Twitter en kwam de focus vooral te liggen op Facebook en Instagram. Daarnaast werd LinkedIn beduidend meer actief ingezet. Op zowel social media als in onze nieuwsbrieven, zetten we vanaf juli meer in op bewegend beeld in plaats van alleen tekst met foto's,

wat aansluit bij de ontwikkelingen van het actuele medialandschap waarbij korte video's steeds populairder worden.

Situatie op 31 december 2023

- Instagram: 1003 volgers
- Facebook: 4207 volgers
- LinkedIn: 361 volgers
- Website: 147.000 sessies, 83.000 bezoekers, 218.000 page views
- Het Hondsrugpad/Hünenweg: 5454 keer bekeken
- Sabeltandtiigerspoor: 8916 keer bekeken
- De hotspots: 32.854 keer bekeken
- Nieuwsbrief: 1670 ontvangers

Het Geopark op Radio en TV

Belangrijke media om een groot publiek mee te bereiken zijn natuurlijk radio en TV, vooral als dat landelijk is. Dit zijn de highlights wat betreft zichtbaarheid in de media:

De Hondsrug UNESCO Global Geopark-film maakt debuut op landelijke tv

Op vrijdagavond 30 november werd op NPO2 de film van De Hondsrug UNESCO Global Geopark uitgezonden, welke laat op indrukwekkende wijze het ontstaan en de ontwikkeling van het Hondsruggebied zien. Het was daarmee voor het eerst dat de film op landelijke televisie was te zien. Een bijzondere gebeurtenis, waarover we dan ook veel aandacht hebben gegenereerd via social media en lokale kranten.



Persbericht in De Schakel

Landelijke TV: Vroege Vogels

Onze Educatie en Landschap medewerker Leo Bouwmeester, werd voor het tv-programma Vroege Vogels geïnterviewd (BNNVARA). Een mooie manier om het De Hondsrug onder de aandacht te brengen. Bekijk de uitzending hier:

◀ VROEGE VOGELS TV - 17 JUNI 2023



Interview NPO Radio 5

In juli was onze collega Leo Bouwmeester te horen op NPO Radio 5. In twee verschillende reportages ('Open Huis' en 'Thuis op 5') was hij elke keer zo'n 5 minuten te horen terwijl hij werd geïnterviewd over de De Hondsrug, waarbij de ijstijden en de hunebedden natuurlijk ook onderwerp van gesprek waren.



Tv-interview Cees Bijl

In september was Cees Bijl te gast bij de lokale zender RTV1, een regionale omroep die bericht over het laatste nieuws en de achtergronden uit de Veenkoloniën. Hij kreeg daar ruim een kwartier spreektijd tijdens de live

talk-show '1 op Vrijdag' waarin hij als kersverse bestuursvoorzitter meteen het Geopark mooi kon neerzetten.

Gedrukte media

Als Geopark hebben we een uitgebreid palet aan onze eigen gedrukte media waarmee we het publiek bereiken. Dat gaat van kleine gerichte folders tot complete internationale magazines (in samenwerking met Geopark TERRA.Vita uit Duitsland). Met enige regelmaat worden we ook gevraagd een bijdrage te leveren voor andere magazines.

Sabeltandijgerspoor artikel

Afgelopen zomer verscheen er een artikel van Dagblad van het Noorden waarin het Sabeltandijgerspoor positief werd uitgelicht.





RUN2DAY
ASSEN

GRESSTRAAT 7 ASSEN

START

RUN2DAY
ASSEN

ASSEN.RUN2DAY.NL

orter
port

univé



Supporter
van Sport

GEO
PARK
DE
HONDS
RUG



Geopark de Hondsrug
Van alle tijden...



8/ SPORT EVENTS

Om meer mensen te bereiken zijn we door het jaar heen zichtbaar bij meerdere grote sportevents in het Hondsruggebied. Hier komen mensen van binnen en buiten het gebied samen. Daarom biedt dit een mooie gelegenheid voor ons als Geopark om ook een stuk van het verhaal van het gebied onder de aandacht te brengen. We zijn dan ook niet alleen zichtbaar op het event zelf met bijvoorbeeld vlaggen en banners, maar ook delen we vooraf via de organisaties op hun social media inhoudelijke weetjes over het gebied waar de evenementen plaatsvinden.



UNESCO Geopark Hondsrug Crosscircuit

In oktober ging maar liefst de tiende editie van start van het UNESCO Geopark Hondsrug Crosscircuit, een initiatief van de hardloeporganisaties: loopgroep SGO, Loopgroep Gieten en Loopgroep Vomos. De Hondsrug UNESCO Global Geopark is de naamgever van dit initiatief.

Elke editie kent meerdere hardloopevents verspreid over een aantal maanden (van okt t/m maart). Deze events vinden plaats op diverse locaties in het Geopark. De inschrijving gebeurt via onze website, waarmee deelnemers automatisch op onze site terecht te komen, waar natuurlijk meer te vinden is ook over het gebied.

Hondsrug Classic

De Hondsrug Classic is een populair event voor mountainbikers. Circa 1000 deelnemers, afkomstig uit heel Nederland komen in ons mooie Geopark door het



ijstijdenlandschap fietsen. Wij geven de deelnemers hier natuurlijk graag wat achtergrond en geschiedenis van mee door inhoud over het gebied aan te leveren bij de organisatie om te delen.



Foto links: Arjen Schippers



9/ GEBIED IN PROJECTEN EN CIJFERS

6 gemeenten 	1 Hunebed Highway (N34) 	4 beekdalen 	45 esdorpen 	240.000 inwoners 
honderden pingoruïnes 	60 hotspots 	70 kilometer lang 	20 kilometer breed (gemiddeld) 	2 reuzen 
4 aardkundige monumenten 	honderden middeleeuwse karrensporen 	48 hunebedden 	1 beste wandelroute van de Benelux (Hünenweg/ Hondsrugpad) 	1 Nationaal Park NP

10/ VERKORTE JAARREKENING

Activa		
Vaste activa	2023	2022
Materiële vaste activa	5.343	1.434
Vlottende activa		
Voorraad	2.157	0
Debiteuren	6.869	12.247
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen	0	11.782
Overige vorderingen	259	17.693
Liquide middelen	99.437	62.108
	114.065	105.264

Passiva		
Reserve en fondsen	2023	2022
Bestemmingsreserve	39.134	39.134
Overige reserve	63569	22.654
Kortlopende schulden		
Crediteuren	4.354	2.473
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen	6.239	24.274
Overige schulden	769	16.729
	114.065	105.264

Balans per 31 december na resultaatbestemming (alle bedragen zijn in €)

Baten			
Directe opbrengsten	Realisatie 2023	Begroot 2023	Realisatie 2022
Subsidies en bijdragen	390.200	386.000	381.000
Projecten	-193	2.000	-20.151
	390.007	388.000	360.849

Staat van baten en lasten (alle bedragen zijn in €)

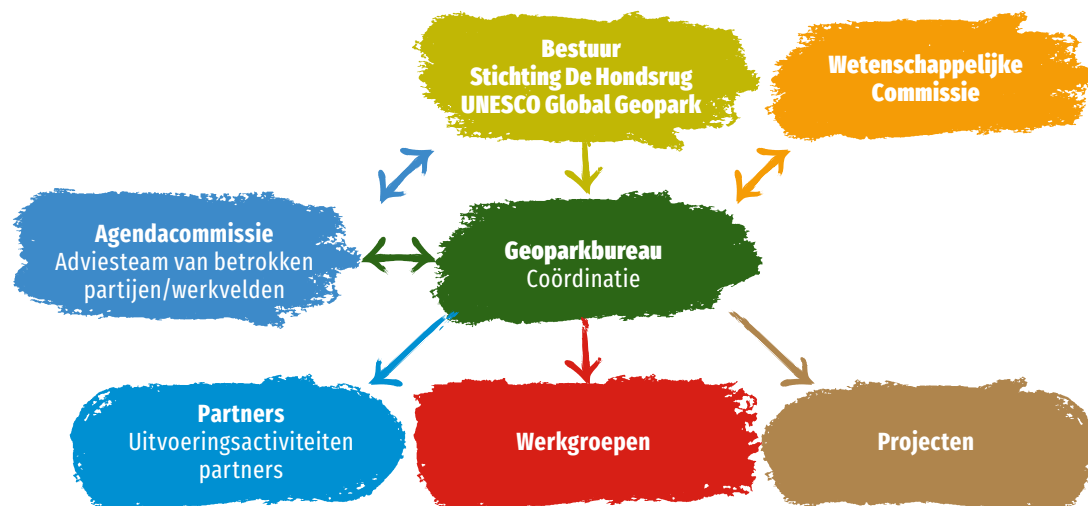
Voor meer details wordt verwezen naar de jaarrekening die via de website online beschikbaar zal zijn.

De balans en de staat van baten en lasten zijn ontleend aan de Jaarrekening 2023, waarbij door Countus Accountants en adviseurs op 15 april 2024 een samenstellingsverklaring is verstrekt.

Lasten			
	Realisatie 2023	Begroot 2023	Realisatie 2022
Directe lasten	338	0	0
Overige lasten			
Personeelslasten	252.543	263.086	252.267
Afschrijvingen	591	400	712
Huisvestingslasten	12.000	16.000	4.645
Bureaukosten	12.559	15.000	11.777
Activiteiten en productontwikkeling	34.152	32.000	34.966
Kosten EGN	4.962	8.000	5.091
Communicatie en marketing	24.976	27.514	17.830
Algemene kosten	9.483	10.000	8.580
Kosten vrijwilligers	4.696	6.000	4.609
Eigen bijdragen aan projecten	-7.500	10.000	20.000
Som der lasten	348.800	388.000	360.477
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	41.207	0	372
Saldo rentebaten- en lasten	-292	0	-372
Saldo bijzondere baten en lasten	-	-	
Resultaat	40.915	0	0
Bestemming van het resultaat			
Dotatie aan Algemene Reserve	40.915	0	0

11/ DE ORGANISATIE VAN HET GEOPARK

Stichting De Hondsrug UNESCO Global Geopark en haar partners stellen de identiteit van het Hondsruggebied centraal. De bijzondere geologie, de rijkdom aan archeologie en cultuurhistorie maken De Hondsrug UNESCO Global Geopark tot een onderscheidend gebied met internationale aantrekkingskracht. De netwerkorganisatie bestaat uit bijna 300 partners. Dit zijn onder meer overheden, toeristische en recreatieve ondernemers, marketingorganisaties, terrein behorende organisaties, natuurorganisaties, musea, ateliers, historische verenigingen, culturele instanties, onderwijs- en educatie-instellingen, evenementen bureaus, fotografen en andere ondernemers.



Bestuur op 31-12-2023

- Cees Bijl, voorzitter
- Gertjan Elzinga, penningmeester
- Caroline Warmerdam, bestuurslid
- Jeroen Hartsuiker, bestuurslid
- Dick Dijkstra, adviseur

Agendacommissie op 31-12-2023

- Gretha Roelofs, provincie Drenthe, voorzitter
- Karl Pladdet, gemeente Aa en Hunze
- Simone la Brijn, gemeente Borger- Odoorn
- Wilma Terburg, gemeente Coevorden
- Lisette Coljé, gemeente Emmen
- Patricia Langen, gemeente Tynaarlo
- Guido Hummel, gemeente Groningen

- Dick Dijkstra, Recreatieschap Drenthe
- Harrie Wolters, Hunebedcentrum
- Kees Folkertsma, Nationaal Park Drentsche Aa
- Michelle Boer, Marketing Drenthe
- Linde Veldhoen, Staatsbosbeheer

Wetenschappelijke commissie op 31-12-2023

- Brigitte Nitsch, Voorzitter, Universitair hoofddocent Duurzaam toerisme bij NHL Stenden Hogeschool
- Enno Bregman, fysisch geograaf
- Michiel Gerding, voormalig provinciaal historicus
- Mans Schepers, Universitair hoofddocent Landschapsgeschiedenis aan de faculteit Letteren van de RUG
- Bernhard Hanskamp, voormalig provinciaal planoloog
- Anja Verbers, Senior projectleider/ Specialist aardkundig en cultuurhistorisch erfgoed bij Landschapsbeheer Drenthe

Geoparkbureau op 31-12-2023

- Jasper Tomesen, Manager
- Leo Bouwmeester, Educatie en Landschap
- Anneriken Wehrens, Communicatie & PR



De Hondsrug UNESCO Global Geopark

Bronnegerstraat 12, 9531 TG Borger

www.dehondsrug.nl

info@dehondsrug.nl

www.instagram.com/geoparkdehondsrug

www.facebook.com/dehondsruggeopark

www.linkedin.com/company/dehondsrug

Tekst en redactie

Geoparkbureau De Hondsrug UNESCO
Global Geopark

Vormgeving

www.arjensnijder.nl

Fotografie

Geoparkbureau De Hondsrug UNESCO
Global Geopark
pagina 1, 7, 8, 9, 15, 17, 24, 28, 33,
37, 41 Arjen Snijder
pagina 35 midden, Arjen Schippers

© April 2023

www.dehondsrug.nl

